

Inhoud

Voorwoord 7

Inleiding: een heilige oorlog 11

Deel 1

De vijand kennen:

de persoonlijkheid en de geschiedenis van de satan 15

1. De satan in de Bijbel 17
2. De satan in de gemeente: in de kerkgeschiedenis, het heden en de toekomst 31

Deel 2

De zwakheden van de satan kennen:

hem defensief en offensief bestrijden 49

3. Een onbreekbare verdedigingslinie opbouwen 51
4. Een actieve aanvalslinie opbouwen 65

Deel 3

De strategieën van de satan kennen:

zijn listen en onze remedies daartegen 79

5. De strategieën en slagvaardigheid van de satan 81
6. Het hoofd bieden aan vier belangrijke strategieën van de satan 91

Deel 4

**De nederlaag van de satan kennen:
in ons persoonlijk leven, onze gemeente en onze
volkeren 109**

7. Onze uitdaging als gelovigen 111
8. Onze uitdaging als gemeenteleden 127
9. Onze uitdaging als burgers 145

Geselecteerde bibliografie 157

Noten 163

Inleiding: een heilige oorlog

Als u oprecht gelooft, dan haat de satan u, omdat u het beeld van Christus draagt; omdat u Gods bijzondere maaksel bent, geschapen in Christus Jezus om goede werken te doen; en omdat u uit zijn macht werd gerukt. U hebt de satan verlaten en bent zijn territorium ontvlucht. Door genade hebt u Christus erkend als uw Heere en Meester. U getuigt met Petrus: 'U bent de Christus, de Zoon van de levende God.' (Matth. 16:16) De satan haat u omdat Christus in u is en omdat u Christus liefhebt.

De satan wil u terug hebben. Jezus zei tegen Petrus: 'Simon, Simon, zie, de satan heeft u *allen* opgeëist om te ziften als de tarwe.' (Luk. 22:31) De satan wil u ziften als de tarwe.

Overschat hem niet, maar onderschat hem ook niet. Hij is niet God, zelfs geen gevallen god, en hij is niet almachtig. Hij is slechts een gevallen engel. Toch is de satan een sterke vijand. John Blanchard schrijft: 'We worden tegengewerkt door een levende, intelligente, vindingrijke en sluwe vijand die de oudste christen kan overleven, harder kan werken dan de meest ijverige, beter kan vechten dan de sterkste en de meest verstandige te slim af is.'²

Iedereen die oprecht gelooft, is verwickeld in wat de Bijbel 'een geestelijke strijd' noemt (Gen. 3:15; Openb. 12:7). John Bunyan sprak over een heilige oorlog.³ Deze geestelijke strijd, of heilige oorlog, houdt een levenslange strijd in tegen drie vijanden: de duivel, de wereld en het vlees.

Een hevige strijd

De strijd tegen de satan en de demonen is *hevig*; krachten van licht en duister zijn erbij betrokken. Duistere overheden en machten staan onder satans heerschappij en zijn onderworpen aan zijn bevelen, die zijn naaste medewerkers, de demonen, maar al te graag uitvoeren. Het leger van de satan is agressief, kwaadwillend en wreed, en zijn macht ligt in hoge plaatsen boven en rondom ons. Zijn leger is te sterk voor ons om op eigen kracht te kunnen bestrijden, maar we mogen geen compromis sluiten met de satan of ons aan hem overgeven. Integendeel, we moeten weerstand aan hem bieden door bewust de aanwijzingen op te volgen die de Bijbel geeft en zo over hem te zegevieren (Jak. 4:7). Het is een zaak van leven of dood.

Een geestelijke strijd

De strijd tegen de satan en zijn demonen is een *geestelijke* strijd. We bestrijden deze vijand niet met geweren, tanks of kernwapens; ook vechten we niet alleen tegen vlees en bloed. Paulus schreef aan de Efeziërs: 'Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van de duisternis van dit tijdperk, tegen de geestelijke *machten* van het kwaad in de hemelse gewesten.' (Ef. 6:12) Deze strijd gaat niet om de wereldmacht, om bezittingen of eer, zegt Paulus, maar heeft een hoger doel: de geestelijke werkelijkheid van waarheid, rechtvaardigheid en de glorie van de levende God en Zijn Zoon. Achter onze zichtbare vijanden van vlees en bloed staat een leger van geestelijke, onzichtbare tegenstanders. Geestelijke strijd is een oorlog tegen onzichtbare vijanden met onzichtbare wapens die zich kanten tegen het doel en het Koninkrijk van Jezus Christus.

We worstelen tegen het onzichtbare, oneindig grote en machtige leger van de satan. Worstelen is een dichtbij, geestelijk treffen. Intens en inspannend. Bij worstelen bewaren de

tegenstanders geen afstand van elkaar; ze grijpen elkaar vast. Hetzij als vorst der duisternis, hetzij als engel van het licht betreft de satan ons in een geestelijke strijd van man tot man – een strijd op leven en dood.

Een noodzakelijke strijd

De strijd tegen de satan en zijn demonen is *noodzakelijk*. Onze huidige wereld kan de oorlog tegen het terrorisme niet ontlopen – en net zomin kunnen wij de oorlog met de satan ontlopen. Of u het nu wilt of niet, we zijn in oorlog. Het is heel gevaarlijk als u in het heetst van de strijd zit en het niet beseft. Als we de vijand negeren, gaan we zeker de strijd verliezen. Paulus draagt ons op: ‘Bekleed u met de hele wapenrusting van God, opdat u stand kunt houden tegen de listige verleidingen van de duivel.’ (Ef. 6:11)

Tegenwoordig zijn er te veel christenen die nauwelijks nota nemen van de opdracht die Paulus ons geeft. Te veel kerken hebben het vaker over ontwapening dan over bewapening. En te veel sprekers propageren de universele broederschap, in plaats van dat zij de tegenstelling blootleggen tussen twee vijandige koninkrijken in deze wereld.

Hoe onaangenaam het onderwerp ‘de satan’ ook is, we moeten het toch bestuderen. De puritein Thomas Brooks schreef: ‘Christus, de Schrift, uw eigen hart en de listen van de satan zijn de vier belangrijkste zaken die het eerst en het meest moeten worden bestudeerd en onderzocht.’⁴ Als onze ideeën over de doelstellingen, sterke punten en beperkingen van de satan onvoldoende zijn geformuleerd, worden we achteloos. We onderschatten de kracht van onze vijand.

We moeten onze tegenstander, de satan, kennen, inclusief zijn persoonlijkheid, geschiedenis, strategieën, macht en zwakke punten. We moeten weten hoe we weerstand aan hem moeten bieden en welke geestelijke wapens we tegen hem moeten

opnemen. We moeten hem in geloof verslaan door een leven dat vrucht draagt en de waarheid verspreidt. Vraag 127 van de Heidelbergse Catechismus, een uitleg over de zesde bede in het Onze Vader ('En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze'), vertelt ons over de hulp die we moeten hebben om onze vijand te kennen en te verslaan:

Wij zijn van onszelf zó zwak dat wij zelfs geen ogenblik kunnen standhouden, en bovendien houden onze doodsvijanden – de duivel, de wereld en ons eigen vlees – niet op ons aan te vechten. Daarom bidden wij U: wil ons toch staande houden en sterken door de kracht van Uw Heilige Geest, zodat wij in deze geestelijke strijd niet het onderspit delven, maar altijd krachtig tegenstand bieden aan onze vijanden, totdat wij uiteindelijk de volkomen overwinning behalen.⁵

Door deze studie van de satan en zijn listen vertrouw ik erop dat wat wij leren ons zal helpen onvermoeibaar te strijden, goed te strijden en dóór te strijden, totdat wij de volledige overwinning op de vijand behalen. Moge God ons bijstaan in de strijd.

Deel 1

**De vijand kennen:
de persoonlijkheid
en de geschiedenis
van de satan**

Hoofdstuk 1

De satan in de Bijbel

De persoonlijkheid en de geschiedenis van de satan vormen het fundament van de leer van de satan, die soms 'satanologie' wordt genoemd. We spreken over 'demonologie' als we de studie van de gevallen engelen, satans handlangers, erbij betrekken. De levensloop van de satan, die een periode bestrijkt van vóór de schepping van de mens (Job 38:7) tot de eeuwige toekomst, vormt een belangrijke leerstelling in de Schriften.

De Bijbel staat zo vol verwijzingen naar de satan dat het onmogelijk lijkt aan het christelijk geloof vast te houden zonder de realiteit van de duivel te aanvaarden. Zijn bestaan wordt gestaafd in negen oudtestamentische boeken (Genesis, Leviticus, Deuteronomium, 1 Kronieken, Job, Psalmen, Jesaja, Ezechiël en Zacharia) en door elke nieuwtestamentische schrijver.

De satan in het Oude Testament

Satan is een Hebreeuws woord dat betekent 'een aanklager of tegenstander, iemand die zich verzet'. De term wordt negentien keer gebruikt in het Oude Testament, waarvan veertien keer in Job 1 en 2. De *satan* wordt ook genoemd in 1 Kronieken 21:1, Psalm 109:6 en Zacharia 3:1-2.

Lange tijd hebben geleerden geredetwist of de term *satan* een eigennaam is of een titel. In Job en Zacharia gaat een bepaald lidwoord vooraf aan het zelfstandig naamwoord, zodat de letterlijke vertaling 'de satan' of 'de aanklager' is. Maar in

1 Kronieken 21:1 en Psalm 109:6 staat er geen bepaald lidwoord voor. Daaruit hebben sommige geleerden de conclusie getrokken dat *satan* als een titel moet worden beschouwd in Job en Zacharia, en als een eigennaam in 1 Kronieken en Psalm 109.⁶

God schiep de satan en alle andere engelen als geesten (Ps. 148:2 en 5; Hebr. 1:7 en 14). De satan was waarschijnlijk een van de machtigste en meest intelligente engelen, die een speciale, vooraanstaande positie innam in zijn dienst aan God. In Ezechiël 28:12-15 wordt beschreven hoe de satan was voordat hij zondigde. Hoewel de profeet Ezechiël in deze verzen uitspraak doet over de koning van Tyrus, gaat zijn beschrijving over de aardse koning heen naar de val van de satan. Hij beschrijft de satan als 'een cherub die *zijn vleugels* beschermend uitspreidt' (vers 14), 'vol wijsheid en volmaakt van schoonheid' (vers 12) en met een onberispelijke moraal (vers 15). Hij was 'in Eden, de hof van God' (vers 13) geplaatst 'op Gods heilige berg' (vers 14).

Donald Barnhouse schrijft: 'De satan ontwaakte op het eerste moment van zijn bestaan in de volle schoonheid en macht van zijn verheven positie, omringd door alle majesteit die God hem gaf. Hij zag zichzelf verheven boven alle heerscharen in macht, wijsheid en schoonheid. Alleen, toen hij voor de troon van God stond, zag hij meer dan hijzelf bezat.' Barnhouse concludeert dat de satan vóór zijn val 'de rol van premier bij God innam en mogelijk heerste over het universum, maar zeker over deze wereld'.⁷

Val en bezigheden in het paradijs

Verder staat er in Ezechiël 28:15-19 dat de satan van zijn hoge positie viel omdat hij volledig in beslag werd genomen door zijn eigen schoonheid en luister, en door zijn dwaze streven om de God van glorie te onttrenen. De zonde van de satan vond zijn oorsprong in trots, ontwikkelde zich tot zelfbedrog en ein-

digde met opstandige eerzucht. Die rebellie bewoog hem om een groot aantal engelen te verleiden, om zich samen met hen tegen God te verzetten (Openb. 12:4). God wierp vervolgens de satan en alle opstandige engelen de hemel uit, op de aarde (Ez. 28:16-17). De satan verloor zijn oorspronkelijke positie als de gezalfde cherub van God voor eens en altijd (Jud. 1:6).

Omdat de satan God niet langer direct in de hemel kon aanvallen, richtte hij zijn boze inspanningen op de mens, de kroon op Gods schepping. Het optreden van de satan in de geschiedenis wordt voor het eerst vastgelegd in Genesis 3. Daar wordt ons verteld dat de satan als een slang het paradijs binnenvoer, waar hij Eva benaderde. Hij gebruikte een aantal technieken om Eva te verleiden – technieken die hij vandaag de dag nog steeds op ons toepast:

1. *De satan stelde Gods gebod in een negatief daglicht.* Hij vroeg aan Eva: 'Is het echt zo dat God gezegd heeft: U mag niet eten van alle bomen in de hof?' (Gen. 3:1) Eigenlijk had God gezegd dat Adam en Eva van elke boom in de hof van Eden mochten eten, behalve van één. Eva wees de satan op zijn fout: 'Van de vrucht van de bomen in de hof mogen wij eten, maar van de vrucht van de boom die in het midden van de hof staat, heeft God gezegd: U mag daarvan niet eten en hem niet aanraken, anders sterft u.' (vers 2-3)

2. *De satan trok Gods motief en karakter in twijfel.* Hij zei tegen Eva: 'U zult zeker niet sterven. Maar God weet dat, op de dag dat u daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden en dat u als God zult zijn ...' (vers 4-5) De satan trachtte Gods karakter in twijfel te trekken door Eva over te halen een vraagteken te zetten bij Zijn goedheid. God was niet goed en eerlijk, stelde hij, want Hij had

hun vrijheid aan banden gelegd en hun verboden te eten van de boom van de kennis van goed en kwaad.

3. *De satan zei dat de mens als God kon worden.* De satan probeerde zijn eigen doelstelling op de mensheid over te dragen toen hij Eva voorhield: ‘... dat u als God zult zijn, goed en kwaad kennend.’ (vers 5) Met andere woorden: Adam en Eva konden zelf beslissen wat goed en slecht was en wat ze wilden doen. Ze hoefden niet naar anderen te luisteren, zelfs niet naar God. Ze konden hun eigen god zijn. Maar dat was een halve waarheid, want zij zouden goed en kwaad kennen, maar nooit als God kunnen zijn. En ook legde de satan niet uit dat ze zonder goddelijke genade niet de kracht zouden hebben om goed te doen of het kwaad uit de weg te gaan.

4. *De satan liet de zonde er goed uitzien.* In vers 6 staat: ‘En de vrouw zag dat die boom goed was om ervan te eten en dat hij een lust was voor het oog, ja, een boom die begeerenswaardig was om er verstandig door te worden; en zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en hij at ervan.’

Actief, maar volledig onder Gods controle

Ondanks zijn succes om Adam en Eva ertoe over te halen om God ongehoorzaam te zijn, het verbond met Hem te verbreken en de hele mensheid in de zonde te storten, bleef de satan gedurende de hele tijd van het Oude Testament onder Gods controle. In 1 Samuel 16:14-23 blijkt dit uit de relatie die de satan heeft met Saul, en in Job 1 uit zijn samenspraak met God. De satan kon niets doen buiten de grenzen die God had gesteld in Zijn soevereine macht als Schepper. Zonder dat God het wil, kan hij zich ‘noch roeren, noch bewegen’.⁸

Toch heeft de satan sinds Eden regelmatig de hiel van het vrouwelijke zaad vermorzeld. Zijn invloed is zichtbaar in het conflict tussen Kaïn en Abel, Ismaël en Izak, Ezau en Jakob, en Egypte en Israël. Het doel van de satan is altijd hetzelfde: vernietiging van het uitverkoren zaad. Kijk naar het bevel van farao om alle mannelijke kinderen van Israël te doden. Kijk naar de aanval van Egypte op de Israëlieten bij de Rode Zee. Kijk naar Hamans samenzwering tegen Esther en haar volk.

De satan ligt in het hele Oude Testament op de loer en probeert de langetermijndoelen van God te gronde te richten. Hij zette David aan om het volk te tellen (1 Kron. 21:1), beschuldigde de hogepriester Jozua van zonde (Zach. 3:1) en probeerde Gods uitverkoren volk kapot te maken door middel van heidense gebruiken in combinatie met losbandige rituelen (1 Kon. 18:28), toverij (2 Kon. 9:22), occultisme (2 Kon. 21:6-7) en waarzeggerij (Micha 5:11, NBG-'51). Maar de listige operaties van de satan, hoe goed gepland ook, mislukken telkens weer, want God gebruikt ze om Zijn doelen te bereiken in plaats van ze te verijdelen. De satan trok Jobs vroomheid in twijfel door te zeggen dat deze gebaseerd was op eigenbelang, maar uiteindelijk zuiverde God zijn dienaar Job door vurige verzoeken heen en bracht hem daaruit tevoorschijn als gelouterd goud. Het plan van de satan was Bileam zover te krijgen dat hij Israël zou vervloeken, maar de Geest van God kwam over Bileam, zodat hij in plaats daarvan profeteerde over Gods welbehagen voor Israël. 'De satan wordt dusdanig beheerst door Gods bevel,' zei Calvijn, 'dat hij verplicht is Hem te dienen.'⁹

Wat is het een troost te weten dat de boze listen van onze grootste vijand volledig bewaakt worden door onze beste Vriend zodat 'wij weten dat voor hen die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, voor hen *namelijk* die overeenkomstig *Zijn* voornemen geroepen zijn' (Rom. 8:28). Daarom

kon Calvijn concluderen dat zelfs de duivel soms als dokter voor ons kan fungeren.¹⁰

De satan in het Nieuwe Testament

In de eeuwen tussen de testamenten en in het Nieuwe Testament ontwikkelde de leer van de satan zich verder. Literatuur uit de tijd tussen de testamenten, de zogenaamde ‘intertestamentaire literatuur’, verwijst naar de satan als Belial, Mastema en Sammaël. De satan wordt beschreven als het hoofd van een demonenleger dat strijd voert tegen God en Zijn engelen. Hij verleidt gelovigen, valt hen aan en voert het bevel over demonen en niet-wedergeboren mensen, contra God. Zie Jubileëen 11:5, 17:16 en 1 Henoch 40:7.

In de intertestamentaire literatuur wordt het kwaad in de tijd van het Oude Testament direct toegeschreven aan de satan, vaker dan dit in het Oude Testament gebeurt. (Zie Wijsheid van Salomo 2:24.) Het Oude Testament noemt de naam satan meestal niet rechtstreeks, maar in de intertestamentaire geschriften wordt de satan expliciet beschreven als ‘een gevallen engel’ (1 Hen. 29:4) die de leiding heeft over de ‘gevallen engelen’, waarvan sprake is in Genesis 6:1-4 (Jub. 10:5-8, 19:28).

De namen van de satan

We komen veel meer over de satan te weten in het Nieuwe Testament, dat meestal verwijst naar de satan als ‘de duivel’ (*diabolos*). Deze term, die ‘aanklager’ of ‘lasteraar’ betekent, wordt zestig maal in het Nieuwe Testament genoemd – in de Nederlandse Herziene Statenvertaling komt de term duivel al vijftien keer voor in de Evangelieën. De satan is de aanklager bij uitstek. Hij maakt God zwart bij de mens, zoals hij dat ook bij Eva deed. Soms maakt hij de mens zwart bij God, zoals hij bij Job deed. Bovendien maakt hij de ene mens zwart bij de ander.

De term *satan* komt in zesendertig verzen in het Nieuwe Testament voor (HSV) – zeventien maal in de Evangelieën en Handelingen, en negentien maal in de brieven en Openbaring. Op vijf keer na is hierbij altijd sprake van ‘de satan’. Andere nieuwtestamentische namen voor de satan zijn de aanklager (Openb. 12:10), de tegenpartij (1 Petr. 5:8), Apollyon (Openb. 9:11), Beëlzebul (Matth. 12:24; Luk. 11:15), Belial (2 Kor. 6:15), de draak (diverse malen in Openb. 12 en 13, 16:13, 20:2), de god van deze eeuw (2 Kor. 4:4), de aanvoerder van de macht in de lucht (Ef. 2:2), de vorst van deze wereld (Joh. 12:31), de (oude) slang (Openb. 20:2) en de tegenstander (2 Thess. 2:4; Tit. 2:8).

Uit deze verscheidenheid aan namen blijkt wel hoe divers en machtig de satan is! De puritein Edward Reynolds verwoordde het als volgt: ‘Drie namen van de satan komen voort uit zijn drie meest werkzame principes: een “slang” vanwege zijn listigheid (Gen. 3:1), een “leeuw” vanwege zijn kracht (1 Petr. 5:8) en een “draak” vanwege zijn boosaardigheid (Openb. 20:2).’¹¹

De persoonlijkheid, het leger en de onderdanen van de satan

Deze namen leren ons dat de satan niet een onpersoonlijke, boze macht is. Hij bezit alle persoonlijkheidskenmerken, zoals intellect (2 Kor. 11:3), emotie (Openb. 12:17) en wil (2 Tim. 2:26). Tevens worden er persoonlijke voornaamwoorden voor hem gebruikt (Matth. 4:1-12) en omdat hij een persoon is, houdt de Heere hem ook moreel verantwoordelijk (Matth. 25:41). Daarom vermeldt het Nieuwe Testament dat hij trots, ongehoorzaam, wetteloos en lasterlijk is, en noemt hem een leugenaar, een misleider, een na-aper en iemand die de waarheid verdraait.

In het Nieuwe Testament wordt de satan geopenbaard als de vorst over een menigte van gevallen engelen (Matth. 25:41) en als het hoofd van een goed georganiseerd leger van geestelijke trawanten. Termen als ‘overheden, machten en wereldbeheersers van de duisternis van dit tijdperk’ geven rangen aan in

het leger van de satan (Ef. 6:12). Door middel van dit leger van demonen verzamelt de satan als een bekwaam generaal zijn informatie en voert zijn plan uit in heel zijn wereldwijde koninkrijk van de duisternis.

De satan en zijn demonen voeren hun boze, duivelse activiteiten uit onder de mensen in de wereld die Christus niet als Heere erkennen (Mark. 4:15; Joh. 8:44; Kol. 1:13). Met verleidingen die uiteenlopen van ascese tot vrijzinnigheid en van puur intellectueel theïsme (waarbij het hart niet betrokken is) tot flagrant occultisme verblindt hij hun verstand, probeert hij hen ervan te weerhouden om in Christus alleen te geloven voor hun zaligheid en streeft hij ernaar hun loyaliteit aan hem vast te houden (resp. 2 Kor. 4:4; Luk. 8:12). Daarom worden zijn menselijke volgelingen 'de kinderen van de boze' (Matth. 13:38), zijn 'dienaars' (2 Kor. 11:15) en 'de kinderen van de duivel' (1 Joh. 3:10) genoemd.

Bezetenheid

In sommige gevallen varen de satan en zijn demonen in hun volgelingen en overheersen hen zo volledig dat ze bezeten raken van demonen. In Lukas 8:30 wordt een man beschreven wiens naam Legio was, 'want er waren veel demonen in hem gegaan'. Vooral voorafgaand aan Christus' dood en opstanding was het de satan en zijn demonen toegestaan om afschuwelijke, krachtige en openlijke aanvallen te doen op de geest en het lichaam van sommige mensen. God stond die kracht ten dele toe zodat de mensen diep vanbinnen zouden weten dat zij een bevrijder nodig hadden en zodat de macht van Christus om hen te bevrijden, duidelijk getoond zou worden. Bezetenheid kon leiden tot blindheid (Matth. 12:22), verlamming (Hand. 8:7), stuip trekken (Luk. 9:39), spasmen en zelfvernietiging (Mark. 9:17-26), bovenmenselijke kracht, gespleten persoonlijkheid en speciale kennis om Jezus te identificeren (Mark. 5:4-7), krankzinnig-

heid en excentriek gedrag (Matth. 17:15; Luk. 8:27) ... Dit alles laat zien dat er geen aandoening is, geestelijk of lichamenlijk, waarvan de satan en zijn demonen mensen willen vrijwaren. De gemeenschappelijke factor bij al deze aandoeningen is destructief gedrag, want de satan is immers de vernietiger. In de meeste gevallen maken de schrijvers van de Evangelieën angstvallig onderscheid tussen demonische activiteit en verschillende lichamenlijke ziekten (Matth. 4:24; Luk. 4:40-41).

De satan is een bittere opponent van God en tracht iedereen van Hem te vervreemden; vandaar dat hij ook krachtig oorlog voert tegen de volgelingen van Christus (Luk. 8:33; 1 Kor. 7:5). Omdat elke gelovige de Heilige Geest in zich heeft en Jezus toebehoort, kan een gelovige niet bezeten zijn (1 Kor. 6:19). Johannes bevestigt dit door te zeggen dat Jezus Die in ons is, groter is dan de satan die in de wereld is (1 Joh. 4:4). De satan beïnvloedde niettemin Petrus' denken nog dusdanig dat Jezus resoluut tegen deze discipel moest zeggen: 'Ga weg achter Mij, satan!' (Matth. 16:23) In Lukas 22:31 staat dat de satan alle discipelen wilde ziften als de tarwe om hen te beproeven. In Openbaring 12:10 lezen we dat de satan probeert gelovigen aan te klagen voor God.

De satan tegenover Christus

Het conflict tussen de duivel en het Zaad van de vrouw kwam tot een hoogtepunt bij de vleeswording van het Woord. De komst van Jezus Christus in de volheid der tijden was Gods grootste zet tegen de satan in de geestelijke strijd. Jezus sprak meer over de satan en demonen dan wie ook in de Bijbel. De satan en zijn demonen koelden hun vurigste woede op Jezus, Wiens zondeloze mens-zijn de satan aanzette om Hem op speciale manieren te verzoeken. In de woestijn van Judea stapte Christus uit het water van de doop in het vuur van de verzoeking. Veertig dagen lang viel de satan Jezus aan in de lusten van

het vlees, de lusten van de ogen en een hoogmoedig roemen in eigen kracht – in een poging de macht te krijgen over Christus' heilige menselijkheid (Matth. 4:1-11). De satan verlokte Jezus tot onafhankelijkheid (van God) (vers 3-4), uitdaging (vers 5-7) en afgoderij (vers 8-10), waarbij het zijn doel was om Christus' plaatsvervanging onnodig te maken: hij bood Hem luister aan zonder het kruis, net zoals hij dat bij Eva had gedaan, zonder gehoorzaamheid aan God.

Jezus hield voet bij stuk en joeg de satan en zijn demonen telkens weer weg van Hemzelf, en daarna ook van andere mensen tijdens Zijn openbare bediening. Hij begon een bediening waarin Hij aan gevangenen vrijlating predikte (Luk. 4:19). Bij Zijn confrontatie met de farizeeën over de genezing van een bezetene die blind en stom was, maakte Jezus Zijn bedoeling duidelijk: Hij wilde de satan uit het leven van mensen verdrijven (Matth. 12:26-28). Jezus bevrijdde ook een vrouw die door de satan achttien jaar lang gebonden was (Luk. 13:16).

In Gethsémané ontketende de satan alle krachten van de hel. Zelfs toen de beker van Gods gramschap Jezus op de knieën bracht, stuurde de satan een van Christus' apostelen om Hem te verraden en ziftte hij Diens beste vrienden als de tarwe, zodat allen Hem in de steek lieten (resp. Luk. 22:3 en 31; Joh. 13:2 en 27; Matth. 26:56). Wat moet dit Christus' hart gebroken hebben (Ps. 69:21)! Wat moet Christus gekwetst zijn geweest door Judas Iskariot, het werktuig van de satan! Geen wonder dat Hij tegen de satanische machten zei: 'Maar dit is uw uur en de macht van de duisternis.' (Luk. 22:53)

De satanische aanval werd voortgezet op Gabbatha (rechterstoel), waar Christus gedwongen werd een scharlakenrode mantel te dragen en een doornenkroon; Hij werd gegeseld, bespot, geslagen en verwond. Ten slotte liet de satan op Golgotha nogmaals alle krachten van het kwaad los. De sterke stieren van Basan omsingelden de lijdende Messias (Ps. 22:13). Alle

smaad werd op Jezus geladen; de meedogenloze soldaten, de wrede toeschouwers, de zelfzuchtige priesters en oudsten in hun pronkgewaden lieten zich in met duivelse spotternij terwijl Christus – afgewezen door hemel, aarde en hel – aan het kruis hing in het regelrechte vuur van de toorn van Zijn Vader. Zijn onpeilbare doodskreet klonk door de duisternis in de natuur: ‘Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?’ (Matth. 27:46)

Luther is eens een hele ochtend bezig geweest om te proberen deze zielenstrijd te begrijpen. Vervolgens stond hij op uit zijn geknielde positie en beleed: ‘God door God verlaten; wie kan dat begrijpen?’¹² Inderdaad, die waarheid is niet te bevatten. Maar dit weten we: de satan is verslagen aan het kruis, voor eens en altijd. In Hebreëën 2:14 staat: ‘Omdat nu *die* kinderen van vlees en bloed zijn, heeft Hij [Christus] eveneens daaraan deel gehad om door de dood hem die de macht over de dood had – dat is de duivel – teniet te doen ...’ De overwinning komt Christus toe vanwege Zijn volkomen gehoorzaamheid in de zwaarste beproevingen, waarvan de satan de aanstichter was.

Door Zijn leven, dood, opstanding en hemelvaart heeft Christus (alléén Hij!) de macht van de overheerser verbroken. De satan heeft zijn verstikkende heerschappij over de volken verloren. Het machtsevenwicht is hersteld. In de oudtestamentische tijd verschenen er steeds vleugels van licht in de duisternis. Maar nu is, in en door Christus, het licht aangebroken. Het eeuwige licht en de eeuwige glorie van Christus compenseren nu het resterende kwaad en de duisternis van de satan.

Na de opstanding en hemelvaart van Christus is bezetenheid sterk verminderd. Het boek Handelingen noemt een paar gevallen die algemeen voorkwamen op momenten dat het Evangelie voor het eerst in een gebied werd gebracht. Petrus en Filippus dreven beiden demonen uit in ten minste één geval (Hand. 5:16, 8:7). Paulus bevrijdde een jonge vrouw van een

waarzeggende geest in Filippi en dreef demonen uit in Efeze (Hand. 16:16-18, 19:11-12). Maar in de nieuwtestamentische brieven staat niets over bezetenheid en er worden geen instructies gegeven voor het uitdrijven van demonen. Het lijkt dat bezetenheid in de nieuwtestamentische gemeente geen probleem is geweest.

De satan contra de nieuwtestamentische gemeente

De satan gaf zijn nederlaag echter niet gemakkelijk toe. Hij bleef de hiel van de gemeente van Christus op andere manieren vermorzelen. De nieuwtestamentische gemeente ervoer de overwinning in Christus slechts door hetzelfde soort lijden en verwondingen als de Heiland had doorgemaakt. In Handelingen staat hoe de satan problemen in de gemeente veroorzaakte door Ananias en Saffira over te halen om de vrede in de gemeente te verstoren met een leugen (Hand. 5:3). De satan verleidde leden van de gemeente in Korinthe om de zelfbeheersing op seksueel gebied overboord te gooien (1 Kor. 7:5). Hij bracht Paulus in verzoeking door hem 'een doorn in het vlees' te geven (2 Kor. 12:7) en door hem te verhinderen naar Thessalonica te reizen (1 Thess. 2:18). Hij vervolgde de gelovigen in Smyrna (Openb. 2:9-10) en misleidde de volken van de aarde (Openb. 20:7-8) door zichzelf voor te doen als een engel van het licht om zijn doel te bereiken (2 Kor. 11:14). Zijn demonen dienen als misleidende geesten (1 Tim. 4:1-3) en als aanhangers van de wetteloze en de geest van de antichrist (2 Thess. 2:9; Openb. 2:18-29, 9:1-11).

Door alle tegenstand van de satan heen bleef de gemeente volharden. Ondanks tijdelijke tegenslagen overweldigden de poorten van de hel haar niet, want Jezus is machtiger dan de satan.

Vragen

1. Wat betekent het woord *satan*? Wat betekent *duivel*? Wat leert de betekenis van deze namen ons over hoe de satan werkt?
2. Welke drie voorstellingen van de duivel haalde Edward Reynolds uit de Schrift? Hoe leert elk daarvan ons om de duivel heel serieus te nemen?
3. Wat is bezetenheid? Kan een gelovige in Christus door een demon bezeten zijn? Waarom wel of waarom niet?
4. Hoe versloeg Christus de satan? Hoe verslaan wij hem vandaag de dag?
5. Hoe valt volgens de Bijbel de duivel tegenwoordig de gemeente aan?